een Predikant of twee dese sorge en opsigt worden aanbevolen, om te nauwer toesigt te hebben op de Theologische Faculteyt.

IV. Dat tot de professie der Theologie niemant beroepen worde, dan met toestemminge des Synodi, en desselfs Gedeputeerden; welke het vrijstaan sal uit ieder Classis eenige Predikanten by een te roepen, om over dese te roepinge met malkanderen te beraatslaan, soo mogelyk deselve tot het naastkomend Synodus niet en konde uytgestelt worden. En ware te wenschen dat desen voet ook gehouden wierde in de beroepinge van den Regent en onder-Regent van het Theologische Collegie.

V. Dat in de beroepinge der Professoren, niet alleen der Theologie, maar ook andere Faculteyten, en wel meest der Hebreeuwsche en Griekse Talen, als ook der Philosophie, goede sorge worde gedragen, dat geene andere beroepen en worde, dan die uytmunten in geleertheyt en verstand, en die vermaart sijn: aan welker Godsaligheyd en vromigheyd des levens niet getwijffelt wordt. En die haar vasthouden aan de van ouds gereformeerde Leere, en noyt regtveerdige reden tot suspicie van onsuyverheyd in de Leere gegeven hebben.

VI. Dat alle Professoren van yeder Faculteyt en konst, tot betuyginge van hare overeenstemminge in de regtsinnige Leere, in den aanvang van hare bedieninge de Formulieren van eenigheyd, de belijdenis en de Catechismus deser Kerken onderteekenen.

VII. Dat het den Professoren der Philosophie en Talen niet toegelaten worde in hare Lessen ofte disputatien, Theologische materien of geschillen te verhandelen, voor datse de saak met de Theologische Faculteyt gecommunicéert, en verlof daartoe verkregen hebben.

VIII. Dat den Professoren der Theologie verboden worde nieuwe gevoelens voor te stellen, strijdende tegens die in de Kerke aangenomen: en niet toegelaten problematicé eenige scrupelen tegen de aangenomen Leere ligtveerdelijk te motiveeren.

IX. Of 't niet geraden zij dat de Professoren der Theologie, en de Regenten der Theologische Collegien in de Synodus verschijnen, en aldaar rekenschap geven van hare leere, en het oordeels des Synodi zijn onderworpen.

X. Dat de *alumni* der kerken, soo die in de Collegien, als die elders wonen, dikmaal geëxamineert worden, en dat in 't bywesen der Gedeputeerden des Synodi.

Gelijk men ziet, is dit alles zeer voorzichtig uitgedrukt, meer wenschenderwijs dan op beslissenden toon uitgesproken, zoodat ge bijna den indruk ontvangt dat de Synode er zelve niet aan geloofde, dat ze dit alles ooit bereiken zou.

Dit lag aan de toenmalige verhoudingen.

Een vrije universiteit was er destijds nog niet. De Overheid deed professie van de Gereformeerde religie, en zorgde diensvolgens ook voor Gereformeerd Hooger Onderwijs.

Hier stonden de kerken dus geheel buiten. Hoogstens met advies der kerken beslisten de Edelmogende heeren de Staten der provincién van Holland, Utrecht, enz.

Zoo waren onze vaderen *niet vrij*.

En al wat ze doen konden was, meer smeekend dan gebiedend, bij de Staten Generaal optreden, om zoo mogelijk door hun tusschenkomst, de Staten Provinciaal tot inschikkelijkheid te bewegen.

Toch neemt dit niet weg, dat ge uit deze bepalingen van de *Post Acta* zeer goed zien kunt, op welk een wijs onze vaderen het verband tusschen kerk en universiteit gewenscht hadden, hoe het h. i. zijn moest, en hoe zij het zouden gelegd hebben, indien de Overheid hun ter wille was geweest.

Ditmaal bepalen we er ons dan ook toe, om hun plan of voorslag onder zulke bewoordingen te brengen, dat onze lezers weten kunnen, wat de kerken in 1619 eigenlijk hebben bedoeld.

En dan blijkt, zoo we ons niet vergissen, het navolgende:

1. In 1619 is door de Gereformeerde kerken de Universitaire opleiding zonder eenige bedenking aanvaard, als normaal en gewenscht.

2. In 1619 hebben de kerken voor de Universiteit geen natuurlijke rechten gepraetendeerd, maar erkend dat ook de universiteit souverein in eigen kring was, en dat derhalve het verband tusschen beide slechts met wederzijdsch goedvinden kon worden gelegd.

3. In 1619 hebben de kerken uitgesproken, dat, indien er zulk een verband gelegd wordt, en de kerken, krachtens dit verband, zekere verantwoordelijkheid voor het universitair onderwijs op zich nemen, uit het kerkelijk wezen zelf zekere bepalingen voortvloeien, die bij het leggen van zulk een verband gelden moeten.

4. De aldus bedoelde bepalingen komen neer op deze tien punten:

I.

Curatoren van de universiteit mogen niet anders dan leden der Gereformeerde kerken zijn, van welke, in deze officie, nadere zekerheid moet worden verkregen, dat ze de belijdenis dezer kerken van harte zijn toegedaan.

II.

Ten einde geen te groote macht uit dit curatorium geboren worde, zullen de curatoren niet steeds herkiesbaar blijven, maar moet er nu en dan zekere afwisseling in hun college plaatsgrijpen.

III.

Met het oog op de Theologische faculteit is het noodzakelijk, dat in dit curatorium minstens één of twee predikanten zitting hebben.

IV

In de Theologische faculteit benoemt, wie benoemingsrecht heeft, d. i. wie zeggenschap heeft over de Universiteit; maar geen hoogleeraar moet in de Theologische faculteit benoemd kunnen worden, dan na vooraf verkregen toestemming van de kerken.

De kerken, niet in Synode vergaderd, zullen in deze handelen door *Deputaten*.

V.

Voor alle faculteiten zal niemand tot hoogleeraar worden benoemd, dan die getuigenis heeft van zuiver te staan in de Gereformeerde belijdenis en godzalig van wandel te zijn.

VI.

De professoren van alle faculteiten zullen, ten genoegen der kerken, vóór zij hun ambt aanvaarden, de Formulieren van eenigheid onderteekenen.

VII.

De hoogleeraren van de andere faculteiten zullen in hunne lessen geen theologische onderwerpen of geschillen ter sprake mogen brengen, zonder dat vooraf zekerheid zij verkregen, dat dit tot geen conflict met de Theologische faculteit kan leiden

VIII.

De Theologische professoren zullen zonder medeweten der kerken, op hunne lessen geen nieuwe gevoelens, die met de aangenomene leer strijden, mogen voordragen, en ook niet in den vorm van mogelijke bedenkingen het gezag der aangenomen leer mogen ondermijnen.

IX

De Theologische professoren zullen in de Synode der kerken desgevraagd, hun gevoelen aangaande de waarheid moeten blootleggen, en aan het oordeel der Synode ten deze onderworpen zijn.

X.

En eindelijk, de Theologische studenten, voorzoover zij door de kerken onderhouden worden, zullen gedurig onderzocht worden, en zulks in bijzijn van de Deputaten der kerken.

In elk dezer bepalingen nu schuilt een beginsel, en alleen in zoover kan ons het besluit van 1619 van dienst zijn.

Uitgewerkt toch is eigenlijk niet één punt.

Dit zouden de kerken wèl gedaan hebben, indien de Staten-Generaal de zaak gunstig hadden opgenomen, maar bij het eerste openen van de onderhandelingen, konden ze niet veel meer doen, dan de punten aangeven, waarop het h. i. aankwam.

Kort saamgevat nu kwamen deze beginselen hierop neer: 1°. dat heel het dirigeerend en docceerend personeel der universiteit leden der kerken zouden zijn, en als zoodanig aan haar tucht onderworpen; 2°. dat van dit dirigeerend en docceerend personeel door onderteekening van de Formulieren blijken zou, dat zij metterdaad Gereformeerd waren; en 3°. dat met het oog op de Theologische faculteit bijzondere maatregelen van voorzorg zouden worden genomen, hierin bestaande, dat *a*. geen hoogleeraar zonder toestemming der kerken zou kunnen optreden, *b*. dat geen andere faculteit zich op theologisch gebied zou wagen, *c*. dat de theologische professoren de kerkleer niet door hun onderwijs zouden ondermijnen, en *d*. dat de kerken gelegenheid zouden hebben om zich voortdurend omtrent het gevoelen der theologische professoren te vergewissen.

Zoo nu oordeelen we nog.

Steeds bewogen we ons op de *historische* lijn, en vooral bij verschil van gevoelen in de kerken, ligt er steeds ongemeene kracht in, om te letten op de paden onzer vaderen. We zijn geen nieuwe, pas optredende, maar historische kerken met een verleden van meer dan drie eeuwen achter ons. Gaat men tot Statuten-wijziging over, dan zal het daarom o. i. raadzaam zijn, zich op deze historische lijn te bewegen, en het toen begeerde, maar niet verkregene, nu te verwezenlijken.

Tevens kan dan worden nagegaan, of Art. 2 der Statuten, waarin nog altoos door enkelen, ter oorzake van het onzekere woordeke *mitsdien*, onduidelijkheid wordt gevonden, niet zóó kan ondervangen worden, dat deze onduidelijkheid geheel wegviel. Wel kan Art. 2 zelf niet gewijzigd worden, daar dit onveranderlijk is, maar zeer wel kan aan Art. 2 een nieuw artikel worden toegevoegd, waardoor aan Art. 2 zoodanige interpretatie worde gegeven, dat alle onzekerheid wegvalt.

Overmits nu ook van de zijde der kerken de zaak der Opleiding nog niet tot beslissing kon gebracht worden, zou het ons wenschelijk voorkomen, zoo reeds op den eerstkomenden Universiteitsdag de Statutenwijziging in dien zin aan de orde kon worden gesteld, dat een commissie benoemd werd, om hiervoor een concept in gereedheid te brengen.

Natuurlijk mag hierbij geen overhaasting plaats grijpen. Zulk een wijziging moet weldoordacht en van alle kanten bezien zijn. En daarom is voorberciding noodzakelijk.

Want het is wel waar, dat in de zestiende en zeventiende eeuw alle poging om het verband recht te zetten, niet van de Universiteit, maar steeds van de kerken is uitgegaan, en in zooverre zou men ook nu kunnen meenen, dat ten deze van de kerken het initiatief moest uitgaan; maar men vergete niet, dat de Universiteit hier ook eigen belangen te verweren heeft, temeer nu de voorkeur van Gereformeerde zijde, krachtens het Gereformeerd beginsel, steeds aan de *Universitaire* opleiding gegeven, niet bij alle minnaars der Gereformeerde belijdenis meer even krachtig spreekt.

Wat reeds in 1893 in verband met de historische ontwikkeling van dit beginsel als eisch werd gesteld, is thans vatbaar voor verwezenlijking.

Tevens kan uit bovengenoemde citaten blijken, dat de voorstelling, alsof wij onzerzijds *niet* op wijziging van de positie der Vrije Universiteit hadden aangedrongen, ja, zelfs er ons tegen verzet hadden, door de feiten weerlegd wordt.

Uit de Pers.

De heer W. Stuursma, ouderling te Munnekezijl, liet in de *Gron. Kerkb.* onderstaand schrijven aan Dr. Bavinck opnemen, met het oog op diens artikelen *Ouders of Getuigen* in de BAZUIN.

Met aandacht en belangstelling heb ik uwe stukken in *De Bazuin* gevolgd. Ik verheugde mij in den beginne er over, dat uw schrijven, 't welk steeds een verzoenenden aard heeft, meer licht zou werpen op de vraag over »getuigen *in plaats* van de ouders."

Toch ben ik tot mijn spijt zeer teleurgesteld. Allereerst het opschrift »Ouders *of* getuigen." Immers in de Geref. Kerken hier in Nederland wordt nergens die tegenstelling gemaakt.

Volkomen ben ik het met u eens, en mij dunkt alle goed Gereformeerden, dat de ouders in de *eerste* plaats geroepen zijn hunne kinderen ter doop te houden.

Niemand betwist dit. Toch schijnt het, dat er wel velen moeten zijn, die dit betwisten, want de toon van uw schrijven, de menigte van historische bewijsvoeringen maken den indruk, alsof er velen beren op den weg zijn.

Zulke personen moesten dunkt mij met name genoemd worden.

Ik heb ze echter nooit ontmoet; in uw schrijven lees ik er voor t eerst van; daarom maakte dit schrijven op mij den indruk, alsof u braaf tegen windmolens aan t vechten waart.

Heeft uw schrijven nu eene oplossing gegeven? Heeft het liefde en eendracht gekweekt in den boezem der Kerken?

Ik meen van neen, want de vraag is niet »of vader en moeder beide bij den doop behooren?" maar »moeten wij snel zijn in het volbrengen van den wil en eisch des Heeren?"

't Schijnt mij toe, dat men te veel de Schrift en de belijdenisschriften naar de zondige praktijk wil plooien, inplaats van de praktijk naar de Schrift en de belijdenisschriften te bekeeren.

Is de Bijbel het onfeilbare Woord van God, en zijn de Formulieren en de Liturgie overeenkomstig dat Woord, dan is niet de praktijk des levens Gods Woord.

Niet de Schrift naar den openbaringsvorm van het Verbond dus te veranderen, maar de zondige Verbondsopenbaring wijzigen overeenkomstig Gods Woord.

Terug naar de Wet en de Profeten.

Nu maakt het op mij den indruk, alsof u die pogingen eerder tegenwerkt dan aanmoedigt.

Ik hoop, dat ik in deze gedachte mij bedrogen heb, en dat het vervolg dit zal toonen.

Indien er werkelijk zulke vreeselijke drijvers zijn, waartegen u meent te moeten optreden, dan hebt u ze mijns inziens veel te veel eere bewezen.

Door zulk schrijven tegen enkele drijvers zijn de Kerken weinig gebaat, want nu gaat men elken predikant, die zich ook maar aan iets van 't geen u schreef schuldig maakt, voor een drijver houden.

In plaats dat er vertrouwen komt, wordt de spanning vermeerderd en gaat men zich »veelal ten onrechte beroepen op Prof. Bavinck.

Indien de hooggeachte Redacteur van *De Bazuin* ons positief had uiteengezet, hoe het moet toegaan in de praktijk des Doops, *wanneer* het kind moet gedoopt worden, naar den eisch van het heilig sacrament en den aard van het Verbond der genade, dan zouden de Kerken meer gebaat zijn dan thans.

Onze leeraar predikt, dat de *ouders*" zoo spoedig *mogelijk* hunne kinderen zullen laten doopen.

Doch zie, nu geeft Prof. Bavinck den indruk, dat dit »zoo spoedig mogelijk" wel wat gerekt mag worden.

Toestanden gelijk die in 't Noorden gevonden worden, dat men zeven tot tien en meer weken wacht, met het ter doop houden der kinderen, zult u toch ook ten strengste afkeuren.

Maar de menschen hebben niet allen een rijtuig; (want de plattelandsgemeenten liggen ver verspreid) slechts zeer enkelen veroorloven zich die weelde.

En volgens uw schrijven is de moeder in haar volste recht om weken en weken te wachten, zoolang zij en geheel hersteld is, en krachtig genoeg is voor groote wandelingen.

Nu weet u beter dan ik, dat de eisch des Heeren, wanneer 't niet letterlijk beschreven staat, weinig invloed op velen uitoefent.

De predikant gaat tegen zulke misstanden in. t Gelukt hem den geest van onverschilligheid te doen verminderen.

Doch tevergeefsch wordt zijn arbeid, want *De Bazuin* brengt uitkomst.

En wat nu de predikant (ik spreek in 't algemeen) ook preekt en hoe hij ook leert, 't volk houdt zich eenmaal gaarne daaraan, wat men 't liefste wil.

Prof. Bavinck schrijft, dat zij die aandringen op zeer spoedigen Doop, ijveraars zijn, die beter deden, wat meer te letten op het toegaan tot 't Avondmaal.

Mij dunkt »'t eene doen en 't andere niet nalaten."

Doch deze raad geldt m. i. meer voor 't Zuiden dan voor t Noorden van 't land.

Dit kwaad heerscht in t Noorden bijna niet. Wie hier belijdenis doet, gaat ook ten Avondmaal, en indien niet, dan wordt zoo iemand gewoonlijk door een of meer ambtsdragers bezocht.

Toch schrijft *De Bazuin* voor 't Zuiden en t Noorden.

Hier mogen wij dus voortgaan met 't hoogh houden van den heiligen Doop.

Nu is het echter jammer, dat de groote menigte dit over het hoofd ziet, en maar aldoor staart op de vermaning tegen ijveraars.

En die nu leert, zoo spoedig *mogelijk* het Verbondskind te dooper, die wordt terstond voor zulk een ijveraar gehouden.

Wantrouwen is alzoo in de harten gestrooid tegen de leeraars.

Ja, velen zien in zoo iemand terstond een verkapten dolerende of Kuyperiaan of wat dies meer zij.

En wat het laatste stuk betreft daar begrijp ik in 't geheel niets meer van.

Het schijnt wel, alsof Prof. Bavinck het stuk der wedergeboorte in t geheel niet begrijpt. Want er is, dunkt mij, onder de voorgangers niemand, die de wedergeboorte wil gronden op t geen u daar schrijft.

Juist op grond van de beloften van het Verbond der genade, meen ik, dat wij de kinderen des Verbonds moeten *houden* voor wedergeborenen.

Zal een vader zijne kinderen opvoeden met te zeggen: »gij moet mijn kind nog worden?"

Zal de gemeente van Christus hare »kinderen" opvoeden met te zeggen: »gij moet nog een lid van dat lichaam van Christus worden?"

Neen toch, beiden zullen immers zeggen: »gij zijt kind en gij moet u als kind openbaren, en indien gij halsstarrig weigert om uwe kinderplichten na te komen, dan moeten wij u bestraffen om u terug te brengen tot uwe kinderplichten.

Is dan onze liturgie niet goed? Dat deze dan spoedig veranderd worde.

't Gansche doopsformulier en de dankzegging geeft de exegese zoo duidelijk mogelijk »dit kind is een kind gewasschen in 't bloed van Christus."

Hier is 't onmogelijk om van 2 maal 2 vijf te maken.

Waarom schenkt u ons toch geen klaren wijn, waaraan wij iets hebben?

Door deze lange reeks van stukken zijn wij niets wijzer geworden. Er is wel veel meer verwarring gekomen.

En nu hoop ik niet, dat u dit stuk om zijne scherpte zult veroordeelen.

Ik heb gewacht, totdat anderen zouden spreken, doch men zwijgt.

Liefde tot de gemeente van Christus noopt mij. Deze heb ik lief boven personen.

En daarbij, ieder vogeltje zingt zoo het gebekt is. De karakters verschillen.

Indien u mij uit de H. Schrift, uit de Formulieren van Eenigheid, uit de Liturgie of uit de Kerkenorde kunt bewijzen, dat het er niet zoo erg op aankomt, wanneer het kind gedoopt wordt, of indien de ontwikkeling van het Genadeverbond, gelijk dit thans gekend wordt, er aanleiding voor mocht geven, dat hier onverschilligheid geen zonde is, dan zult u mij en zeer velen met mij verplichten.

Zoolang u dit niet doet, houd ik het hierbij: »weest snel in t volbrengen van den eisch des Heeren."

Ons komt voor, dat Dr. B. zeker exces aan den éénen kant wilde tegengaan, doch nu oorzaak zal worden, dat het exces aan de andere zijde weer hand over hand toeneemt.

De practijk des levens doet sterk tot uitstel van den Heiligen Doop neigen. Soms van maanden. Vele ouders hebben zich op die wijs, zonder het te weten of te bedoelen, aan verachting van de ordinantie Gods schuldig gemaakt. Bovendien had dit uitstel de bediening van den heiligen Doop gedenatureerd.

Er bestond dus alle oorzaak om een getuigenis in de Gemeente te laten uitgaan, waardoor dit ongemotiveerde uitstel, de bron van alle kwaad te dezen opzichte, werd tegengegaan. In dien zin heeft ook de *Herant* geschreven, zonder ooit te overdrijven. En nu vreezen we, dat Dr. Bavinck, tegen sommiger overdrijving op dit punt zich keerend, ook al bedoelt hij 't anders, oorzaak zal worden, dat het oude zeer weer voortwoekert.

Inteekenbiljet.

De ondergeteekende, zijnde abonnent op de *Heraut*, verklaart in te teekenen op het werk van **Dr. A. KUYPER, *De Gemeene Gratie, geschiedkundig, leerstellig en practisch toegelicht,*** in drie deelen octavo; voor den prijs van **negen gulden.**

a. Hij wenscht dit werk te ontvangen zoodra het gereed is, en verbindt zich vooraf den prijs aan het Bureel van *De Heraut* te voldoen.

b. Hij wenscht dit werk te ontvangen in drie afzonderlijke toezendingen, elk van één deel, en verbindt zich daarvoor drie jaren lang, bij elk kwartaal, de abonnementsgelden met *f* 0.75 te verhoogen.

Hij is als abonnent ingeteekend: *c*. bij het Bureel van *De Heraut*;

d. bij den Boekverkooper _____

e. bij den Brievengaarder te _____

NAAM EN VOORNAAM: _____

WOONPLAATS: _____

ADRES: _____

P.S. Men wordt verzocht van hetgeen achter de *a* of de *b* volgt, door te schrappen wat men *niet* wenscht, en achter de *c*, *d* of *e* aan te geven in welk geval men verkeert.

Officieele Berichten

De kerkeraad der Geref. gemeente te Hoogeveen maakt door dezen bekend, dat door hem besloten is, geen collectanten voor Christelijke doeleinden in de gemeente toe te laten, vóór en al eer zij van den kerkenraad daarvoor toe stemming hebben ontvangen.

Namens den kerkeraad van genoemde gemeente
T. IJMKER Hz., *scriba*.

Buitenland.

Engeland. Deputatien van d ssenters bij den Koning. *(Slot)*.

Merkwaardig is het, dat in het adres op de volgende wijze gesproken werd over den oorlog: „Wij bidden vurig tot den God des vredes, dat uwer majesteits regeering een bij uitstek vreedzame zal mogen zijn. Wij begeeren voor den troon van dit koninkrijk veel hooger glorie, dan eenige oorlog kan brengen; wij vertrouwen dat in alle verwikkelingen met buitenlandsche mogendheden, uwer majesteits woord altijd voor arbitrage zijn zal." Het adres besluit met de woorden: „Het is onze bede dat uwer majesteits regeering lang en voorspoedig zal zijn, en dat bij haar einde gij, door de oneindige genade van den Goddelijken Verlosser, uwe aardsche kroon moogt verwisselen voor een meer glorieuse, de eeuwige kroon in de hemelen."

Uit het antwoord van Eduard VII bleek niet, dat hij in den weg van scheidsrechterlijke uitspraak de oplossing zocht bij verwikkelingen met het buitenland, al gaf hij de verzekering, dat het steeds zijn verlangen zijn zou om voor al zijne onderdanen vrijheid van conscientie en gelijk recht voor allen te handhaven.

Nu is het bekend, dat het beginsel van „gelijk recht voor allen" in Engeland ten opzichte van de dissenters of nonconformisten in de laatste jaren, of liever gedurende de lange regeering van Victoria, niet is betracht. In de laatste 60 jaren zag men in Engelands Staatskerk de Ritualisten aan het werk, wien het er om te doen was om Roomsche ceremoniën in de Staatskerk in te voeren. In 1562 werd op aandrang van Koningin Elisabeth de duisgenoemde uniformiteitsacte in het Engelsche parlement aangenomen, waarbij allen, die zich tegen de liturgie der Staatskerk verzetten of weigerden op Zondag de Godsdienstoefeningen van de Staatskerk bij te wonen, met gevangenis, verbeurdverklaring hunner goederen en verbanning werden bedreigd. Sommigen onderwierpen zich en voegden zich naar de Engelsche liturgie. Deze werden Conformisten genoemd. Zij die, gevangenis en verbanning trotseerende, de opgedrongen liturgie verwierpen, werden Nonconformisten geheeten. De vaderen der tegenwoordige Presbyterianen hebben vervolging geleden, omdat zij zich niet wilden voegen naar een liturgie, die door de Staatsmacht werd opgedrongen. Nu zou men kunnen verwachten dat de Engelsche overheid er voor zou waken, dat de Conformisten zich ook hielden aan de liturgie, die bij parlementsacte voor de Godsdienstoefeningen werd voorgeschreven. Doch dit is niet het geval geweest. De Ritualisten gingen een gansch andere liturgie gebruiken dan die welke werd opgedrongen. En toch werden zij in het bezit gelaten van al de tractementen en de Kerkgebouwen, die Koningin Elisabeth aan de Staatskerk verzekerd had. Dat dit onbillijk is tegenover de Nonconformisten of Dissenters, springt in het oog.

Zeer verblijdt het ons, dat zijdelings de deputatién van de Vrije Kerken bij den Koning protesteerden tegen den oorlog in Zuid-Afrika; zij het ook in den zachtst mogelijken vorm. Jammer, dat deze ommekeer in de opinie van de leiders der Vrije Kerken zoo laat komt. Meer dan een jaar geleden klaagde de redacteur van de *Review of Reviews*, de bekende W. Stead, er over, dat zijn protest tegen den onrechtvaardigen oorlog met de Zuid-Afrikaansche republieken zoo weinig weerklank gevonden had bij de predikanten der verschillende kerken. Niet alleen dat de Episcopaalsche predikanten zich oorlogszuchtig betoonden, maar dit was niet minder het geval bij de predikanten der Vrije Kerken. Zulk een houding achtte Stead dienaars van Christus onwaardig.

In kerkelijke kringen gaat men echter van lieverlede inzien waartoe de politiek van een Chamberlain leidt. Vooral doet het feit, dat de regeering meer nadruk gaat leggen op de ontwikkeling van de landmacht, dan op die van de zeemacht, zien, dat van lieverlede Engelands Staatkunde veranderd is. Men vreest, dat het Imperialisme meer dan te voren agressief wil optreden, en goede vaderlanders verwachten daarvan enkel ellende.

Duitschland. Pastor von Bodelschwingh's optreden voor de Boeren.

„Het bloed kruipt waar het niet gaan kan"; aan deze spreuk werden wij herinnerd door hetgeen wij lazen omtrent het optreden van den predikant von Bodelschwingh, dezelfde die eenige jaren geleden er voor ijverde, helaas zonder gevolg, om tegenover het onderwijs dat in ongeloovigen geest aan de Duitsche Universiteiten gegeven werd, hooger onderwijs, althans voor aanstaande dienaren des woords, in rechtzinnigen geest te stellen. Deze leeraar, die te Bethel bij Bielefeld arbeidt, en wiens naam onder het Christelijk Duitschland een goeden klank heeft, heeft dezer dagen de kinderen van Duitschland opgeroepen om voor de zaak der stamverwanten in Zuid-Afrika te strijden. Hij haalt daarbij de woorden aan van Hagar, die met het oog op Ismaël die in de woestijn versmacht, uitroept: „Dat ik het kind niet zie sterven", en zegt voorts: „De oogen van de geheele beschaafde wereld zijn gericht op den oorlog die tot vertwijfelens toe in Zuid-Afrika gevoerd wordt, waar een edele, ons na verwante volksstam in een worsteling op leven en dood den eigen baard tegen een overweldigende overmacht met zijn hartebloed verdedigt. Duizenden trouwe huisvaders hebben daarvoor hun leven gelaten, en duizenden smachten in gevangenis of leven in verbanning. Maar wat sterke mannen lijden, is zoo zwaar niet. Veel erger is de nood, welken de gezinnen hebben te lijden die van hun hoofden beroofd zijn, welke zonder dak, zonder huis, hongerend, bevriezend, weenende staan bij den puinhoop hunner have. Men kan niet zonder tranen lezen, dat vele zuigelingen aan de moederborst versmachten, omdat den moeders zelve het allernoodigste voedsel ontbreekt; gezwegen van de niet te omschrijven gruwelen, van welke betrouwbare getuigen gewagen. Toen voor twee jaren het bericht uit Duitsch-Oost-Afrika kwam, dat aldaar onze zwarte broeders bij duizenden aan den honger stierven, en vele arme kinderen dagen lang niets anders te eten hadden dan wat gekookt gras, heeft de Duitsche kinderwereld zich op treffende wijze daaraan laten gelegen liggen. Vele kleinen hebben hun mondje vast dicht gehouden, totdat zij hun groschen voor de verhongerende kinderen van Zuid-Afrika hadden gebracht. Over de *f* 180,000 heeft de dappere schare kleine kinderen in korten tijd verzameld en duizenden van onzen zwarte Afrikaansche broeders van een gewissen dood gered. De Duitsche onderwijzers-wereld heeft voor dit werk der liefde krachtig de behulpzame hand geboden. Nu zou ik zoo gaarne dezelfde dappere strijdschare, onze geheele kinderwereld van de hoogere en lagere scholen, tot de bewaarscholen toe, met de leiders mobiel maken voor dezen edelen wraak-oorlog, in welken wij tegenover de onbarmhartigheid, de barmhartigheid stellen. Vele duizenden Duitsche kinderen bidden dagelijks voor de Boeren en voor hunne versmachtende vrouwen en kinderen, daarin voorgegaan door vrome ouders en onderwijzers. Met hoeveel blijdschap zullen die kleinen voor hunne vrienden arbeiden en verzamelen. Door zulk een eensgezind liefdeoffer van Duitschlands kinderen, zouden niet alleen tallooze tranen gedroogd worden, maar ook konden daardoor ook de kinderen van andere landen tot een gelijken liefdedienst ontvlammen, met name in Engeland, waar zonder twijfel alle edele Christenen dezen onrechtvaardigen oorlog niet minder verafschuwen dan wij. En wat zou deze liefde der Duitsche kinderen balsem druppelen in de bittere lijdenskelk van den eerwaardigen voorbidder en vader van zijn volk, den dapperen en vromen president Kruger, dien alle eerbetuigingen aan zijn persoon gebracht zoo tegen de borst stuiten, maar die zich echter in biddende harten en liefdevolle handen zeker verheugt. Vóór alle dingen zal de groote Samaritaan in den hemel zijn zegen leggen op deze daad van barmhartigheid zijner kleinen, van welke hij zegt, dat hij zich uit hen lof heeft bereid, en die door zijn knecht ons laat toeroepen: „Mijne kinderkens, laat ons niet liefhebben met het woord, noch met de tong, maar met de daad en waarheid."

Pastor von Bodelschwingh eindigt met alle onderwijzers, die een hart hebben voor den nood in Zuid-Afrika, te verzoeken het hunne te doen voor het lenigen van den nood door middel van de kinderen, en verklaart zich ten slotte bereid, de geofferde gaven in ontvangst te nemen en te zorgen, dat de verzamelde gelden ten goede der lijdenden worden besteed.

Het doet ons goed te vernemen, dat de Christenen in Duitschland, trots de treurige houding, die de Keizer in de Zuid-Afrikaansche aangelegenheid aannam, ja, dat het geheele Duitsche volk onze broeders met hunne gebeden, offers en sympathie blijven steunen. Jammer maar, dat de uitingen van sympathie niet zóó sterk zijn, dat de regeeringen zich genoopt gevoelen om tusschenbeide te treden.

WINCKEL.